

N:o 219.

Af herr **J. Byström**, i anledning af *Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om äktenskaps ingående.*

Med anledning af Kungl. Maj:ts proposition n:o 2 angående äktenskaps ingående anhålles att få framställa följande:

I det lagförslag, som propositionen innehåller, heter det i § 1:

»Vilja medlemmar af svenska kyrkan här i riket med hvarandra ingå äktenskap, och har såväl mannen som kvinnan inom kyrkan begått Herrens nattvard eller af präst inom kyrkan åtnjutit konfirmationsundervisning och af denne funnits beredd att, efter undergången konfirmation, få tillträde till nattvarden, må äktenskapet afslutas inför borgerlig myndighet eller med kyrklig vigsel.

I öfriga fall skall äktenskap här i riket afslutas inför borgerlig myndighet.»

Genom denna bestämmelse, om den varder lag, fränkännes de främmande trossamfund, hvilkas prästerskap nu hafva Kungl. Maj:ts tillåtelse att förrätta vigsel, denna rättighet.

Hade detta lagbud utsträckt till alla trosbekännare, således äfven till statskyrkliche, hade därom icke varit mycket att säga, då det ju vore mest konsekvent, att obligatoriskt civiläktenskap blefve gällande för alla, en sak, som statsrådet och chefen för kungl. justitiedepartementet också säger sig mest sympatisera med. Han yttrar: »Utan tvifvel skulle det från vissa synpunkter vara önskvärdt, att äktenskapets karaktär af rent borgerligt rättsförhållande komme till uttryck däri, att formen för dess ingående alltid vore en rent borgerlig akt.»

Lagen bör ju vara lika för alla.

Men gör man nu undantag för nupturienter, som tillhöra svenska statskyrkan, fordrar väl rättvisan, att samma undantag göres äfven för dem, som äro medlemmar af i riket erkändt kristet trossamfund eller mosaiska trosbekännare, hvars prästerskap har tillåtelse att med laga kraft förrätta vigsel. För att vinna likställighet och i väsentlig grad den enkelhet och öfverskådlighet i hithörande del af äktenskapslagstiftningen, som herr justitieministern talar om, bör naturligtvis rätt till kyrklig vigsel inom dissentersamfund begränsas därhän, att detta gäller nupturienter, som tillhöra samma trossamfund, liksom endast fullt godkända medlemmar inom statskyrkan kunna enligt lagförslaget komma i åtnjutande däraf.

Att, såsom herr justitieministern föreslår, taga ifrån dissenters den rättighet de nu i berörda afseende hafva, under det att de statskyrkliche få hafva den kvar, synes mig icke heller betingas af de skrivelser, som 1903 och 1904 aflätos till Kungl. Maj:t i detta ärende. Kyrkomötets anhållan var bland annat »att åt alla sådana svenska medborgare, för hvilka enligt nu gällande lag kyrklig vigsel vore den enda lagliga formen för äktenskaps ingående, medgäfves rätt att, om de så önskade, inför borgerlig myndighet i stället för genom kyrklig vigsel ingå äktenskap», och Riksdagen begärde »förslag till sådan ändring i gällande bestämmelser angående formen för äktenskaps afslutande, att rätt att ingå äktenskap inför borgerlig myndighet måtte medgifvas jämväl dem, hvilka för närvarande vore i sådant afseende uteslutande hänvisade till vigsel inom svenska kyrkan eller främmande trossamfund».

Att medlemmar af dissentersamfund böra med hänsyn till formen för äktenskapets afslutande vara likställda med medlemmar inom statskyrkan är ock en mening, som åtminstone ett par af högsta domstolens ledamöter uttalat. Vid granskningen af lagförslaget har nämligen justitierådet Lindbäck, med hvilken justitierådet Lilienberg instämt, yttrat följande, som ock berör frågan om vigselformuläret:

»Den ifrågasatta lagändringen, hvilken icke föranledts af någon framställning från Riksdagen eller kyrkomötet, har ej heller, såvidt föredragande departementschefens yttrande vid ärendets behandling i statsrådet utmärker, påyrkats af något bland de flere främmande trossamfund, hvilkas prästerskap erhållit Konungens tillstånd i omförmälda hänseende. Icke heller eljest har mig veterligen något missnöje med den nuvarande ordningen försports inom sagde församlingar. Att sådant oaktadt lagändringen skulle vara nödvändig ur synpunkten af statens eller kyrkans in-

tesse, synes mig svårigen kunna autagas. Väl är det sant, att, såsom departementschefen antöft, staten för närvarande saknar garanti för att de för avslutande af äktenskap väsentliga momenten ingå i de vigselformer, som användas inom de främmande samfund. Men detta förhållande — hvilket, om det ägde afgörande betydelse för frågan, väl borde föranledt därtill, att det genom 1873 års förordning tillkomna medgifvandet om vinnande af rätt för främmande trossamfunds prästerskap att förrätta vigsel aldrig bort af lagstiftaren lämnas — läser ej i verkligheten hafva visat sig medföra några menliga följder. Icke heller synes den omständighet, att genom lagförslaget skulle i allmänhet beredas utväg till ingående af civiläktenskap, dock med bibehållande af rätten till kyrklig vigsel, kunna verka därhän, att, på sätt departementschefen uttalat, valfriheten för främmande trossamfund med afseende å formen för giftermåls ingående ej vidare kunde anses vara berättigad. Till denna slutföljd torde man knappast kunna komma under annan förutsättning, än att lagstiftningen i ämnet ändrades så, att den jämväl för medlemmar af svenska kyrkan komme att föreskrifva obligatoriskt civiläktenskap såsom regel. Enligt min åsikt bör därför dissenterlagen i nu berörda del icke i vidare mån undergå ändring än att, för beredande af likställighet emellan medlemmar af svenska kyrkan och ifrågavarande främmande trossamfund, föreskriften om obligatorisk vigsel, i händelse bägge kontrahenterna tillhöra samma främmande trossamfund, utbytes mot en i den tilltänkta nya lagen intagen bestämmelse, enligt hvilken kontrahenterna lämnas valfrihet emellan vigsel och äktenskapets avslutande inför borgerlig myndighet.»

Vidare torde kunna sägas, att samma skäl, som herr justitieministern anför mot att medlemmar af svenska statskyrkan skola vara underkastade obligatoriskt civiläktenskap, gälla åtminstone delvis äfven med afseende å medlemmar af annat trossamfund. Han säger: »Denna ordning skulle säkerligen för allmänheten blifva en högst besvärlig tunga, åtminstone på landsbygden. Man kan näppeligen tänka på att införa allmänt obligatoriskt civiläktenskap utan att ordna det så, att i hvarje kommun finnes en behörig myndighet för giftermåls förrättande.»

I högsta domstolen hafva justitieråden Trygger och Greffberg vid granskningen af lagförslaget erinrat därom, att det syntes böra tydligare uttalas, att magistrat och kronofogde endast inom sitt tjänstgöringsdistrikt äga befogenhet att förrätta giftermål. Detta uttalande har föranledt herr justitieministern att skärpa lagförslagets andra paragraf i ofvannämnda riktning. För min del anser jag detta föga gagneligt. Jag kan ej förstå,

hvarför det ej skulle kunna vara samma bestämmelse i detta fall rörande borgerlig myndighet som det är rörande kyrklig. Det kan ju icke medföra någon fara, att det till exempel bestämmes:

Borgerlig vigsel förrättas af magistrat eller kronofogde. De, som vilja ingå äktenskap, äga att till förrättande af borgerlig vigsel välja den magistrat eller kronofogde de själfva åstunda; dock att skyldighet att viga åligger allenast magistrat eller kronofogde i stad eller distrikt, där mannen eller kvinnan har sitt hemvist.

I synnerhet vore detta friare förfarande af betydelse, i fall det blir bestämdt, att för dissenters obligatoriskt civiläktenskap är det enda lagliga. Sammalunda är naturligtvis förhållandet med andra, som hänvisas till ensamt den civila formen för äktenskaps ingående. Det kan t. ex. hända, att de, som skola ingå äktenskap, bo afvägset från sitt eget distrikts kronofogde, under det att de bo helt nära granddistriktets borgerliga myndighet. Att då anlita sitt eget distrikts kronofogde kan komma att kännas för nupturienterna alldeles som herr justitieministern uttrycker det: »en högst besvärlig tunga, åtminstone på landsbygden». Om de däremot kunna komma öfverens med granddistriktets kronofogde att få inför honom avsluta sitt äktenskap, så bör det ej förmenas dem.

Samma bestämmelser som förut i detta afseende varit gällande torde fortfarande vara till fyllest. I kungl. förordningen angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning den 31 oktober 1873 § 5 heter det: »Borgerlig myndighet, inför hvilken äktenskap må avslutas, vare i stad magistrat och på landet kronofogde.»

Mig synes därför, att orden i 2 § i Kungl. Maj:ts ifrågavarande lagförslag: »i orten. Sådan myndighets åliggande att förrätta giftermål är ej beroende däraf, att mannen eller kvinnan har sitt hemvist inom myndighetens tjänstgöringsområde», borde kunna utgå.

Jag har sökt formulera första och andra paragraferna i enlighet med den mening, som här ofvan uttalats. Därest, såsom jag hoppas, framställningen skall befinnas vara värd beaktande, anhåller jag, att lagutskottet ville vidtaga de ändringar i lagförslaget i öfrigt, som blifva en följd af det yrkande jag nu gör.

På grund af hvad jag nu anfört får jag vördsamt föreslå:

att Riksdagen ville besluta den förändringen i Kungl. Maj:ts proposition n:o 2 om äktenskaps ingående, att §§ 1 och 2 må få följande lydelse:

1 §.

Vilja medlemmar af svenska kyrkan här i riket med hvarandra ingå äktenskap, och har såväl mannen som kvinnan inom kyrkan begått Herrens nattvard eller af präst inom kyrkan åtnjutit konfirmationsundervisning och af denne funnits beredd att, efter undergången konfirmation, få tillträde till nattvarden, må äktenskapet afslutas inför borgerlig myndighet eller med kyrklig vigsel.

Äktenskap emellan dem, hvilka bägge tillhöra samma främmande trossamfund med sådant prästerskap, att Konungen funnit åt detsamma kunna anförtros att vigsel med laga verkan förrätta och förty rättighet därtill medgifvit, må likaledes afslutas inför borgerlig myndighet eller med vigsel efter samfundets kyrkobruk.

I öfriga fall skall äktenskap här i riket afslutas inför borgerlig myndighet.

2 §.

Borgerlig myndighet, inför hvilken äktenskap må afslutas, är i stad magistrat och på landet kronofogde.

Äktenskap inför borgerlig myndighet skall afslutas i släktingars eller andra vittnens närvaro. Myndigheten affordre mannen och kvinnan deras frivilliga ja och samtycke och förklare dem därpå för äkta makar. Hvad sålunda förekommit skall upptagas i särskildt, öfver sådana ärenden fördt protokoll; och varde, där äktenskapet är ingånget inför kronofogde, protokollet af vittnen bestyrkt.

Stockholm den 7 februari 1908.

J. Byström.